

Det här verket har digitaliserats vid Göteborgs universitetsbibliotek.
Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den OCR-tolkade texten kan innehålla fel och därför bör man visuellt jämföra med verkets bilder för att avgöra vad som är riktigt.

This work has been digitised at Gothenburg University Library.
All printed texts have been OCR-processed and converted to machine readable text.
This means that you can search and copy text from the document. Some early printed books are hard to OCR-process correctly and the text may contain errors, so one should always visually compare it with the images to determine what is correct.

Extra Posten

Tisdagen den 4 April 1820.

Målaren Samuel Woodforde, jemte kritiska anmärkingar öfver Paolo Veronese, Rubens och andra målare.

(Slut från N:o 26.)

Hit höra äfven hans sällsamma infall, det gycklande och fula, hundar och apor, dvergar, papegojor och negrer vid de högtidligaste tillfällen. Denna eftergifvenhet för modet gjorde, att han mera eftersträfvade att överlasta duken än att göra djupt intryck, och derföre framställa sig hans figurer merendels som odeltagande hyrda personer vid en pomp, men icke som införlifvade med själfva scenen. Han hade mera naturanlag än någon af hans samtida, och af färdighet och förmåga så mycket, att han kunnat uppnå det högsta af konsten; men han vände sig alltför ofta ifrån naturen och förblandade med hvarandra medel och ändamål. Ehuru bland hans arbeten finnas några lysande undantag, som förvärfvat honom odödlig ära, så måste man likväl medgifva, att han sällan väcker en djupare känsla eller gör ett djupt sedligt intryck. Han var ögontjenare. *Rubens*, som, utan att efterhärma, hade expositionsbegäret af Paolo Veronese, är under honom i smakfull prydlighet, men vida öfyer honom i handlingens kraft.

I lugnare ämnen är hans förmåga ej så märkbar; men i hans tumultfulla grupper ligger den i dagen. Hvarest fråga är om kraftutveckling, der äro blod, ben, muskler, själ och kropp i den mest spända verksamhet. Hans karakterer äro vanliga; sällan hafva de ett drag af skön passionlighet, men utur alla framstörtar ett mäktigt glödsvall. Paolo Veronese förhåller sig till honom liksom anställaren och ordnaren af en glad och lustig folkfest till mästaren för en lysande högtidlighet. Hans historia och hans karakterer tjena färgen och effekten. Hos Rubens voro färg-glöd och effekt i stora kompositioner blott tillägg till historien. Han behöfde dem för att göra ett mäktigare och högre intryck hos åskådaren — intrycket af en upphettad, lif och död gällande strid med fientliga hopar. Detta är den anda, som råder i hans *Bethlehemitiska barnamord* och i hans *Vilddjursjagter*. *Tintoretto* personifierade (hvilket *Sadelers* och *Jacksons* kopparstick visa) rörelsen i sina våldsamare grupper och liknade, ja, till och med öfverträffade honom i anseende till det förra; men hvem uppnådde honom i björn-, vildsvins-, varg-, lejon-, och tiger-jagten? I Pauli omvändelse, i *Maxantii* nederlag, i Amazonstriden, rör sig hans genius för våra ögon, liksom *Poseidon* med det skakande våldet. Vi höra det ylda moderliga ångstskriet öfver bar-

nens blodiga kroppar, de förvirrade ropen af menniskor, skällandet af hundar, lejonets tjut, som störtar emot sina jägare. Illusionen är fulländad. De stridandes fruktan, flykt och vansinnighet drifva oss derifrån. Sjelfva målarens anda är öfver oss. Cenljudet af den åska, som nedergör de christnas förfoljare och deras hästar, vapengny, de sårades och döendes rop, de fiendtliga härarnas sammanträffning, allt tränger sig mäktigt till vårt öra. Men detta är ej verkan af ljus och färg på vårt öga; det är målarens själ och passion som verka på skådarens, och liksom Homeriska strider eller Shakespeariska dramer drifver det blodet våldsammare genom alla ådror och sätter hela menniskan i uppror.

Jemförde med denna passionligt lågande kraft, äro Paolos berömdaste målningar, oaktadt all storhet och intagande glans, blott en praktfull och med öppna ögon sofvande församling. Woodförde hade kanske vågat sig närmare, om han i Rom ej alltför grundligt studerat teckning och komposition, för att icke känna huru vådligt det är att helt och hållet öfverlemna sig åt de Venetianska coloristerna.

Titians anda var stor nog för hvatje stil. Han upphöjde sig med sitt ämne och framställde odödliga mönster af det förskräckliga, sublimala och sköna. Om *Paolo* och *Tintoretto* alltför ofta endast gäfvö färg och clair-obscur i stället för känsla, så gaf *Titian* nästan ensam känsla åt färgen. Hans stora, om ej alltid fullkomligt rena teckning, kan skiljas från hans förtrollande harmoni, och behåller icke dess mindre sitt majestät. I hans ideer råder en enkel, på naturens fasta grund hvilande storhet, som från målningen öfvergår till kopparsticket. Deremot förlora kopparstick efter *Paolo* ganska mycket, emedan ljustonerna och handens skapande djerfhet fräntagas dem, och de finnas mera sällan i klassiska samlingar. Franska konstnärer gjorde väl, om de kunde öfverföra något af hans fria behandling och hans mjuka behag i deras lända och stora Davidska skola, som med

allt sitt djup i teckning likväl är ganska tam och föga rik på ytan. I England deremot, der offentliga förhållanden kanske alltför mycket gifvit anledning att vårdlösa teckning och korrekthet, der penselns frihet blifvit för långt drifven, men färg och clair-obscur uppnått en afundsvärd förträfflighet — der torde den Venetianska skolans och i synnerhet *Paolo Veroneses* arbeten, hvilkas hultvud-förtjenst ligger på ytan, och består i färg, effekt, konstrikt sammanställning och penselns färdighet, vara mindre säkra att rekommendera hos en lärning. Visserligen saknas uppmuntran och efterfrågan på historiska målningar. Ty den Romerska och Florentinska skolans renhet och höghet, de gamla bildverken, den lefvande gestalten förblifva öfverallt de sanna mönstren.

*Woodforde*s vistande i Venedig måste hafva varit kort, då en man, som ganska sorgfälligt gaf akt på hans framsteg och ej försummade något tillfälle att tjena honom, ej mera kan erindra sig detta. Men att han verkligen studerat i Venedig och målat efter *Paolo Veronese*, det veta vi af en man, som studerat med honom, och nu är i London. I *Rich. Colt Hoares* bref, införda i de vackra konsternas sista annaler, finna vi att denne *Baronet* var i Rom 1786, och utan tvifvel har han der varit ganska nyttig för studerande Engelsmän. Om han uppehållit sig der, så länge som *Woodforde*, kunna vi ej med visshet säga; men det veta vi, att den unge målaren verkligen var en gunstling hos familjen i *Stourhead* och med nyssnämde stora konstlärare återvände till England. Men han anlände under en mindre gynnande tid. De vackra konsterna vunno allt mera allmän aktning. Målare af förtjenst, som gjorde porträtter, landskap och scener utur det husliga lifvet, funno välmående och frikostiga beskyddare. Men konstens högsta bemödanen funno inga. *Reynolds*, *Romney*, och *Opie* måste, oaktadt allt hvad de gjorde för historiemålning, icke dess mindre lemna detta falt, i brist af köpare.

West, i hela Europa namnkunnig af sina kompositioner, hade bland alla den tidens historiemålare den utbildligaste stil, men erhöi af den rika Engelska adeln endast tvenne uppdrag. Det är bekant, att, om Konungen ej dragit försorg för denna förträffliga konstnär, han hade måst öfvergifva historiemålningen eller England. Med aktningsvard talang, med den högsta kärlek för sin konst och, med mycken lärdom stridde *Barry* oupphörligen mot ödets stormar. Genom nationens otack förstämde till en bitter menniskohatare, genom outtrötlig slit knappast hinner till en högst tafelig utkomst, var hans tröstlösa ålderdom en olycka för hans fädernesland och en varning för andra att undvika historiemålningens klippa och frukta för hans öde. *Stoddarts* rena och lågande fantasi spridde sitt ålskvärda ljus nästan fåfängt. Hans milda ingifvelser bortslöades till större delen på sirater för bokhandlare.

Andra konstnärers öde var föga bättre. *Newmarket* och kappridnings-barnorna, laster, dårskaper, knytnalshjeltar och glädjeflickor blomstrade. Det gafs hundrade *Wharthon*s och *Cherterises* för en *Rüch*. eller *Henr. Hoare*, som använde sin förmögenhet till sin ära och landets bästa. Med undantag af några få sådana konstälskare af rang, hade historiedana och fantasi-målare endast af köpmän ett tafeligt understöd. *Füssli*, i sin upplaga af *Pilkingtonska* ordboken, ger, vid frågan om hans aflidna samtidingar af Engelska skolan, ingen anvisning till *Pringsarnas*, *Pairernas* etc. galerier eller palats, utan på spekulerande köpmäns, der man bör söka de bästa historiemålningar. *Boydell*, *Mac lin* och andra kopparstickshandlare uppgäfvo åt målare ämnen utur poesien och historien, och kopparsticken efter sådana målningar blefvo en betydlig handelsgren öfver hela Europa.

Under denna jernålder för historiemålare hade *Woodforde* den lyckan att finna en gynnare i *Stourhead*. Bland de uppdrag han erhöi kort efter sin hem-

komst, var äfven ett af *Boydell*, nemlig skogsscenen utur *Titus Andronicus*, der *Timora*, *Chiron*, *Demetrius* och *Lavinia* framställas. Denna för de små förklaringsarna öfver *Shakespeare* bestämde tafla öfverlemnades till *Boydell* i Nov. 1792, och blef kort derpå känd bland allmänheten genom *Anker Smiths* kopparstick.

De årliga expositionerna i *Somerset House* vittnade om hans snille och hans ihärdiga mod. Hans kompositioner inskränkte sig vanligen till få figurer. Digt, allegorie, romantiska berättelser, ballader, sällan historie, gäfvo honom ämnen. Hans colorit saknade en smältande ton, men hans ideer förrådde mycken varm känsla och intagande fantasi. Hans teckning var korrekt, hans uttryck ofta snillrikt upplifvad och alltid riktigt, hans figurer uppfunna med en viss lätt och naturlig prydlighet. Ehuru han vanligen hade köpare och stundom äfven beställda arbeten, förblefvo likväl många af hans fantasi-målningar oförsålda, och han, som andra, måste måla porträtter; ett falt, hyarpå han ej var danad att göra särdeles lycka.

År 1800 blef han intörlifvad med Kongl. Akademien och 1807 vald till dess ledamot. Hans inträdesstycke: *Dorinda särad af Silvio*, utur *Guarinis* trogna herde, är ett täckt kabinetts-stycke; men i koloriten icke alldeles genomskinligt. Hufvudfiguren har något af *Treshams* stil. Bland hans kompositioner beundrades mycket *Calypso efter Ulysses's afresa*, och *Artemis bland Nymferna*. Deras intagande anordning och poetiska eld vittnade om hans klassiska sinne och smak. Ett efter *Walter Scotts Minstrel* bearbetadt ämne vaun äfven förtjent bifall. Detta sista tillhör nu Hertigen af *Acland*, *Bart.* af *Kellerton* i grefskapet *Dewon*. Ett af hans sista arbeten, Konung *Carl Is* afsked af sin famalj, köptes af kopparstickaren *Sharg*. Bland hans mest lyckade porträtter raknar man *Earl af Winchelsen*; porträttet af den Spanska herden och hans namnkunniga hund, utmärkte sig ge-

nom träffande sanning. Hans bästa porträtter och kompositioner finner man i Stourhead, hans ädla och beständiga välgörarens hemvist.

Sedan han genom flit och sparsamhet beredt sig en oberoende lefnad, gifte han sig 1815, och icke långt derefter reste han till Italien, sannolikt för att framlefvä sina öfriga dagar på denna klassiska jord. Han hade uppgjort en plan att alltid tillbringa den vackra årstiden på resor i Italiens åtskilliga trakter och på duken framställa deras olika drägter, seder och egenheter. Men ödet hade annorlunda beslutit. Den 22 Juli 1817 insjuknade han i Ferrara på sin återresa från Venedig till Bologna, dit han med mycken svårighet anlände. Hans sjukdom var en inflammationsfeber, som efter fem dagar förorsakade hans död.

Om hans karakter som menniska vilja vi blott anmärka, att han var något sluten inom sig sjelf, men hade icke dess mindre ett ganska behagligt umgängesätt. Hans goda seder och lefnadsvett tillvunno honom aktningvärdä vänner och gynnare. Till de sednares antal räknade han äfven Earl af Aylesbury, i hvars hus han både som konstnär och vän alltid var välkommen och mycket ansedd.

Underrättelse om Hr Stölzels vigtiga förbättring på Valdhornet, meddelad i Leipziger Kunstblatt m. m. af Musik Direktören Fr. Schneider i Leipzig.

Detta genom sin fulla ton så verkningsrika blåsinstrument var hittills, i jämförelse med andra blåsinstrumenter, ganska inskränkt i sina naturliga toner, emedan de

i Skalans tonkedja felande toner frambragtes högst ofullkomligt medelst ljud-traitens tillstoppning med ena handen. De genom detta medel tillskapade toner voro antingen dofva och icke liknande de naturliga tonerna, eller de sednare måste förlora något af sin egendomliga fullhet, för att åstadkomma ett slags likhet. Anbragta klaffar, hvarigenom några instrumentmakare sökte att afhjelpa denna brist, gjorde ej den förmodade verkan; ty de medelst dessa klaffar frambragta toner hade äfven en annan klang, emedan genom den öppning, som den upptryckta klaffen gjorde i Valdhornets vridning, luften utströmmade och på annat sätt skadade tonen. — Men denna ofullkomlighet är nu alldeles undanröjd genom en uppfinning, som för instrumental-musiken är af den bästa verkan. Hr Stölzel från Breslau har påfunnit en mekanik, som består i tvenne små tryckverk, hvilka med liten möda röras af två finger, och med fullkomlig luft-tätthet ej blott icke skada tonens kvalitet, utan äfven göra till en möjlighet att med tonens jemlikhet genomlöpa hela den chromatiska tonkedjan. De eljest som omöjliga förekommande passager i alla toner, blifva med någon öfning helt lätta. Man behöfver icke omstämma Valdhornet för att kunna blåsa i en annan tonart; ty genom denna inrättning kan man frambringa hvarje skala.

Hr Stölzel förtjenar alla Musik-kännarens och befordrars bifall; ty genom denna uppfinning bringar han instrumentets behandling till en höjd, som virtuosens yttersta flit aldrig uppnått, och man hoppas med mycket skäl, att, om Orkestrarne förse sig med sådana instrumenter, och kompositörerne skriva för desamma ändamålsenligt, derigenom helt nya verkningar i tonkonsten kunna frambringas.

N:o 28 utgitves nästa Torsdag.

Stockholm, tryckt hos JOHAN IMNELIUS, 1820.